

Almanach

För Skott & Året,

Efter vår Frälshares Christi Födelse,

1756.

Til GÖTHEBORGS Horizont,

Eller 57 grad. 42 min. Pole-högd, och 24 sidö min.
Meridian - stildnad Wester om Upsala Observator.

Utgifwen

Efter Hans Kongl. Majs nådigste stadgande

af Dess Wetenstaps Academi;



Exemplaret sålles häftat och stukt för 3 öre S.mt.

Stockholm, Tryckt af PET. J. NYSTRÖM.

Sätt at utrota Land- eller flyg-haf- ra utur åker-jorden.

Det är allmänt bekant, hvad stor skada detta ogräs tillfogar Landtmannen, då det tager öfverhanden i åkrarna, i spennerhet på vår-sådet. Det är så mycket svårare at utrota, som det mognar långt hastigare, än korn och annan hafra, och då straxt på åkren nedfaller och får sig sjelf, samt ligger ofskadt öfver vintren til nästa vår, ehuru kall och snår den må vara. Många hafva budit til at med mycket lörande i trädens åkren om Sommaren fördärfa Landhafrans rötter, men de äro så oartige, at de likafullt nästa Sommar rota sig. Någre enfalldige hafva betaf tagit sig anledning at tro, det sjelfva den rätta Säden förvandlar sig, och at af utsått korn kan växa hafra; men det är aldeles fridande emot Naturen, och lika orimeligt, som wille man påstå, at af et Sparf-ägg kunde utfläckas en Örn.

Det

Det enda säkra sättet, at utrota detta ogräs, är, at några år beså den åter man wil derifrån rensa, med höst-säd. Men då måste samma åter först gödas och ganska väl dikas, at han ej är watten-sur. När han är i tråde, bör han flitigt lösas. Utsådet, det må vara Råg eller Hvete, bör också med mycken flit rensas ifrån Land-hafra, el. est är all använd meda fåfång, om man åter self utsår ogräset. När man således fortfarit tre eller fyra säden i rad, får man åter så vår-säd, utan någon fruktan för Landhafra, som aldrig mer skal wisa sig, så länge åkren får sin tilbörliga häfd, och uti det är väl rent och fritt ifrån ogräs.

Här emot plägar inwändas, at icke all åter är tidlig til höst-säde. Man skuter först skulden på sjelfva jordmonen, hwilket är et tokast af mindre värde; ty ware hwad jordmon det wil, som blifwer tilbörigen ansad och sådd i den rätta tiden, som åkrens art fordrar, så bör han säkert Råg, fram för all annan säd, om an åkren wore of den aldrasämsta jord-art. Görfarna Landtmän bruka ju alltid at ombysa

sä

sådes-slagen på sina åkrar, så at den åter till-
rene burit Korn, så sedan med Råg eller annan
såd, hwilket de ögonstänligen finna wara ganska
nyttigt. Vät ock wara, at man på en del åker
ej skulle just så åttonde eller tionde kornet, så är
det ju bättre, at et eller annat är se rågen nå-
got mindre frodig, än at i all sin lifstid, för
Landskapens skuld, hafwa misshärt på samma
åker.

Det andra inkast, som af enfalldiga plögar gö-
ras emot rågs säningen, är, at det ej går an så
Råg på all åker, för gårdes-gårdar skull: ty de
såd-drifwo, som stadna om vinteren wid går-
desgårdarna, fördrifwa gemenligen rågs brod-
den på det stället om wären. Härtill swaras,
at det är sant, at Rågen plögar gå ut der såd-
drifwo legat; men at det är åkermännens e-
get fel, om han det ej förekommer. Skulle man
ej så så råg, der många gårdesgårdar äro, så
skulle i somliga orter så eller inga åkrar blifwa
rågsådde, emedan gårdesgårdar åtminstone på
en sida söka till åkern. Men man får drifstigt
der på löff, och när man mäter om wärsiden,
at

at en såd-drifwa hotar på något ställe blifwa
länge gwarliggande, kastar man tunt agnar eller
annat knast på henne, hwaraf hon efter så da-
gar fördräes. När såd-drifwan är bärtård,
lemnar hon efter sig på åkern et slemaktigt och
bindande ämne, såsom dwärgs nåt, hwilket för-
opåfwer Rågs-brädden så albeles, at man knapt
skal se om der warit något sådt eller ej. Men
när man finner, at såd-drifwan lemnat något så-
dant efter sig, måste man straxt taga en råssa
och dermed sakta råssa öfwer åkern, der såd-
drifwan legat, så wäres Rågen der lika frodigt
som annorstädes, hwilket aldrig slår felt. Men
all våghenhet af såd-drifwo kan på lättare sätt
undwiskas, om man först kastar ut goda och nå-
gorunda stora diken, der gårdes-gårdarna skola
sättas, och sedan stänger gården midt i diket,
wid på en half alm högre än dikets bakarna.
Sådana gårdesgårdar äro fundne waraktigare,
och hindra Boskapen bättre från sölande, än an-
dra gårdesgårdar. Och som de äro söga högre,
än öfre brynet på åkern, så lägges sig der in-
gen såd-drifwa om vinteren.

Dung.

Dung-sorden plågar och så skuld till Landhaf-
ra, när det dock intet annat är än åkerman-
nens lättja. Dung-sord bår i torra år den bästa
Råg, och jemväl i våta, om åkeren fått
nödförstiga diken. Således är ingen åker, ut-
hvilken ej Land-hafran kan utrotas, allenast hus-
hållaren är rast, och ej sjelfwiltigt låter denna
blod-sugaren bortsjåla winsten af sit arbete.

I medletid, och om Land-hafran är så ömrog
på en korn-åker, at der synes wilja blifwa mer
af denna wilda såden, än af sjelfwa kornet, då
är rådeligt, at akta på tiden, när Landhafren
blir mogen, för än hon börjar falla ut, och
strax affråra henne tillika med kornet, fast än
det senare ej skulle wara moget: ty först hindrar
man dermed hafren at åter så sig till nästa år-
gång: desutom gifwer hafren då temmelig god
arsättning för den lidna skadan på kornet, eme-
dan man af det bekomna hafwerblandade half-
mogna kornet kan bränna brantwin. Af mogen
Landhafra för sig sjelf, utan någon blanning af
korn, kan och blifwa brantwin.

Herr

Herr Archiater Rosens ytterligare Bes- rättelse om Barna-sjukdomar.

Om Koppor.

När kopporne först kommit till Sverige wet
man ej wist, men det wet man med mycken
sannolikhet, at de är 622 eller 640 först kom-
mit från Araberne till Egypten, och till Spa-
nien år 714. Ut i England wore de redan år
1270 eller 1280 en allmän kåd sjukdom. Från
Europa hafwa kopporna blifwit förda till Ame-
rica. Från Danmark till Svedland. När de
först kommit till et land, hafwa de warit faseli-
gen dödade. När de gådt der någon tid, haf-
wa de blifwit lindrigare. De döda dock alltid
flere menniskor än Pesten.

Sedan kopporna kommit till Europa, hafwa
de gådt der ständigt, än på en, än på en an-
nan ort. I flera Städer, dit mycket folk kom-
ma ifrån ästtiliga orter, gå de gansta ofta.
Således der Universteter äro, emedan mycken
ung.

B